

PROJEKTOVÉ DNY – VÝHODNÁ FORMA PODPORY KARIÉROVÉHO ROZVOJE (NEJEN) ŽÁKŮ

Petra Šnepfenbergová

V tomto příspěvku se chci podělit o své zkušenosti a inspirovat kariérové poradce i pedagogy obecně k realizaci projektových dnů na podporu kariérového rozvoje žáků. Projektové dny sama ráda zařazuji jako formu kariérového poradenství a kariérového vzdělávání ve školním prostředí. Hodí se pro všechny typy i druhy škol, od mateřských škol až po střední školy. Projektové dny mají z mého pohledu více výhod, např. intenzivnější a smysluplnější dopad na kariérový rozvoj žáků než dílčí aktivity zařazované „nahodile“ nebo řeší nedostatek času na různé aktivity. Projektové dny umožňují síťování ve škole, tj. sdílení témat a aktivit s kolegy v rámci přípravy, realizace a reflexe projektového dne. Pro účely projektového dne se nabízí využít síťování i mimo školu (oslovit ke spolupráci rodiče, zaměstnavatele, různé organizace v regionu) a efektivně zapojit odborníky z praxe. V neposlední řadě formát projektových dnů žáky baví více než klasická výuka.

Projektovým dnem mám na mysli jednodenní akci realizovanou v rámci vzdělávání ve škole, ale většinou mimo školu. Akce má svůj cíl, téma a v jejím průběhu je realizován program, během kterého jsou vhodně využity různé metody i formy vzdělávání. Na závěr probíhá reflexe s účastníky (většinou žáky) i organizátory (pedagogové, příp. žáci, kteří s organizací pomáhají).

Mé dosavadní zkušenosti s projektovými dny vycházejí z vlastní pedagogické, poradenské a lektorské praxe. Projektové dny „pod hlavičkou“ kariérového poradenství a kariérového vzdělávání jsem realizovala na gymnáziu jako učitelka ZSV, třídní učitelka i kariérová poradkyně v letech 2011–2018. Nyní působím na základní škole a projektové dny zde organizuji z pozice koordinátorky aktivit kariérového vzdělávání a kariérového rozvoje žáků ve spolupráci se svými kolegy.

Plánování projektového dne na základních školách

Při plánování cíle, tématu, forem, ale i metodiky konkrétních aktivit programu je dobré zvážit vztah k cílové skupině a podmínkám vaší školy/organizace. K tomu (ideálně) potřebujete podporu vedení, ale především pochopený a sdílený cíl projektu všemi aktéry, resp. koncepci kariérového vzdělávání žáků školy, která směřuje k vizi školy.

Podle mých zkušeností je dobré současně oslovovat v různých fázích projektu ke spolupráci ty, kteří vám mohou být ze školy i mimo školu nějak užiteční, tj. kolegy (pedagogické i nepedagogické pracovníky), žáky, jejich rodiče, absolventy, zaměstnavatele, organizace v regionu atp. Už v přípravné

fázi a při plánování se mi osvědčilo oslovit samotné žáky, pro které bude projekt určen. Možná jim stačí navrhnout téma a nabídnout jim možnosti, jak by bylo možné téma realizovat, aby byl projekt pro ně zajímavý a užitečný. Často se žáci chopí iniciativy sami a vymyslí i to, co by nás nenapadlo. Role nás poradců či pedagogů je pak často průvodcovská, mentorská a facilitační.

Co konkrétně při přípravě projektu a projektového dne zvážit? Pro inspiraci uvádím jen několik bodů, které považuji za klíčové:

- venku nebo vevnitř?
- mimo školu nebo ve škole?
- pro jednu třídu / jeden ročník nebo napříč školou?
- jeden lektor nebo více lektorů?
- lektoři interní (pedagogové, žáci) nebo externí (absolventi, rodiče, zaměstnavatelé atp.), případně kombinace?
- střídají se lektoři u žáků nebo žáci střídají stanoviště?
- dle jednotného programu nebo si žáci volí úkoly/stanoviště/workshopy?

Při přípravě nezapomínejte na reflexi, resp. sebereflexi, a to nejen v průběhu akce/programu, ale i po ukončení. Pro účely reflexe je vhodné připravit strukturu písemných záznamů nebo přímo reflektivní otázky, které mohou být součástí např. žákovského portfolia.

A teď už konkrétně

V druhé části příspěvku představím dva příklady projektových dnů, které jsem realizovala na základních školách.

Projektový den na prvním stupni základní školy založený na práci s Kiwi Cards

Cíl z hlediska systematizace kariérového vzdělávání na škole: naplánovat, zrealizovat a vyhodnotit projektový den s aktivitami podporujícími kariérový rozvoj žáků od 1. do 5. třídy.

Důležité je navázat na to, co už v tématu učitelé prvního stupně udělali (poznávání profesí, exkurze, rodokmen, silné stránky) a zvolit návazné aktivity tak, aby odpovídaly věku a možnostem žáků. Učitelé tím získají povědomí o tématech kariérového rozvoje, vyzkoušejí si aktivity pro své žáky a obdrží know-how pro realizaci těchto aktivit. Příští rok už jen s dílčí podporou realizují projektový den sami, tj. **aktivity se stávají součástí koncepce kariérového poradenství na škole.**

Realizace: ZŠ Deblín (2019, 2020), ZŠ Předklášteří (2019), ZŠ Smíškova Tišnov (2022)

Forma: Projektový týden, Projektový den pro třídu/ročník, Projektový den pro první stupeň (stanoviště)

Rozsah: 1. a 2. třída po dvou vyučovacích hodinách v každém ročníku, 3. až 5. třída po třech až čtyřech vyučovacích hodinách v každém ročníku

Téma: Poznávání profesí

1. třída

Cíl: Žáci popisují a vzájemně od sebe odlišují vybrané profese.

Žáci pojmenují profese na kartičkách. Popíší, co daná profese dělá. Společně s žáky si vysvětlíme profese, které neznají nebo nepoznali. Bavíme se o profesích, které znají ze svého okolí. Žáci vyjadřují své sympatie k profesím např. pomocí kartiček se smajlíky.

2. třída

Cíl: Žáci podrobně popisují a na základě několika znaků od sebe odlišují vybrané profese.

Žáci pojmenují profese na kartičkách, společně si vysvětlíme profese, které neznají nebo na kartičkách nepoznali. Ve skupinách pak třídí kartičky podle různých kritérií, např. práce venku, práce v noci, fyzicky náročná práce. Jindy můžeme nechat rozdělení kartiček do skupin profesí na samotných žácích a ti poté prezentují kritéria, podle kterých kartičky rozdělili. Žáci se přitom přirozeně seznámí s podmínkami a možnostmi různých povolání.

Mladší děti baví tvoření a rády dostávají nějakou odměnu. Využívám k tomu např. pracovní listy „Adame, dneska už neva, že letadlo řídí Eva“ (EKS, 2009).

3. třída

Cíl: Žáci třídí profese podle Hollandovy teorie (RIASEC).

Žáci pojmenují profese na kartičkách, společně si vysvětlíme profese, které neznají nebo na kartičkách nepoznali. Žáci rozdělí všechny kartičky do několika předem popsaných skupin. Pro názvy skupin se inspiroji dělením profesí dle Hollandovy teorie (RIASEC). Společně s žáky rozdělení kartiček kontrolujeme, diskutujeme jejich zařazení, případně přesouváme do jiných skupin. Na závěr si žáci dávají hádanky formou otázek ano/ne nebo pantomimou.

4. třída

Cíl: Žáci pojmenují několik kompetencí a přiřadí je k profesím.

Žáci rozdělí všechny kartičky do nadefinovaných skupin podle Hollandovy teorie (RIASEC). Žáci po skupinách sepisují na lístečky vlastnosti, schopnosti a dovednosti (kompetence) potřebné pro vykonávání profesí v jedné z profesních skupin a následuje prezentace po skupinách. Jako pomůcku používám Karty silných stránek (Shymon, 2022), které pro inspiraci rozložím ve třídě. Zpravidla také na úvod zařazuji aktivitu zaměřenou na pojmenování silných stránek. Například žáci se sami představí za pomoci kartiček Dixit (2023) a uvedou alespoň jednu svou silnou stránku. Na závěr už společně v kruhu propojují své silné stránky s kompetencemi potřebnými pro konkrétní profesi jako odpověď na otázku: **O které profesi si myslíš, že by ti šla a proč právě tato?** Případně si žáci zkoušejí jednoduchý přijímací pohovor na í profesi, kterou by si rádi vyzkoušeli.

5. třída

Cíl: Žáci porovnávají profese v časové linii minulost, přítomnost a budoucnost.

Žáci pojmenovávají profese na obrázcích. Jejich seznam zapisujeme na tabuli nebo flipchart. Na obrázcích jsou profese minulosti a žáci k nim dopisují odpovídající profese současnosti, případně uvádějí důvod, proč už dnes některé profese neexistují (např. ledař – máme ledničky a mrazáky). Následně žáci ve skupinách vytvářejí plakát (kreslí, vytvářejí koláž apod.) na dané profese v budoucnosti, např. v roce 2050. Své plakáty prezentují ostatním (např. obr. 1). Cílem je ukázat žákům, že svět práce se v čase proměňuje a děje se to i nyní, jen s ohledem na vývoj společnosti a technologií mnohem rychleji. To je budoucnost, na kterou se nyní připravují.

Pomůcky

Dixit (2023). Dostupné z <https://dixit.cz/>

EKS (2009). *Adame, dneska už neva, že letadlo řídí Eva*. Praha. Dostupné z <https://www.ekscr.cz/cs/publikace/adame-dneska-uz-neva-ze-letadlo-ridi-eva>

Kiwi Cards (2022). Dostupné z <https://www.careers.govt.nz/resources/tools-and-activities/kiwi-cards/>

Shymon, M. (2022). *Terapeutické karty a pomůcky pro lektory a pomáhající profesionály. Karty silných stránek*. Dostupné z <https://b-creative.cz/terapeuticke-pomucky-b-creative-silne-stranky--strength-cards>

Pomůcky vyráběné autorkou: obrázky zaniklých profesí (ponocný, kočí, ledař, kořenářka, ...)

Obrázek 1**Profese v budoucnosti**

Projektový den na druhém stupni základní školy na téma: Jak na stres (nejen) před přijímačkami

Cíl z hlediska systematizace kariérového vzdělávání na škole

Původním cílem bylo nabídnout workshop zájemcům z 9. tříd, pro které představuje stres překážku pro úspěšné zvládnutí přijímacích zkoušek. Postupně se **nabídka workshopů** rozšířila do tříd **na druhém stupni jako jedno z témat psychohygieny žáků**. Žáci si volí z nabídky workshopů dle svého zájmu.

Realizace: ZŠ Smíškova Tišnov (od roku 2020) nejprve jako webinář/workshop pro zájemce z 9. tříd před přijímacími zkouškami; projektový den pro 6.–8. třídu na téma Psychohygienu (2022). Projektový den probíhá ve spolupráci s kolegy z školního poradenského pracoviště a učiteli školy.

Forma: Workshop pro zájemce z 9. tříd nebo Projektový den pro druhý stupeň (stanoviště)

Rozsah: Čtyři vyučovací hodiny, společný motivační úvod, závěrečná reflexe po třídách. V průběhu čtyř vyučovacích hodin si žáci volí z nabídky workshopů dle svého zájmu.

Metodický postup

Projektový den začíná společným úvodem ve třídě s důrazem na to, že stres a psychickou nepohodu zažíváme občas každý. Diskutujeme s žáky o tom, jaké pro nás byly zejména poslední dva roky (období pandemie covidu-19), a protože pro nás všechny byly náročné, rozhodli jsme se zaměřit projektový den na psychohygienu, tedy na naši psychickou odolnost. Pak následují otázky: **Co je pro mě stres? Jak se u mě projevuje?** Na otázky žáci odpovídají s podporou kartičky Dixit (2023).

Místo slova stres lze použít tlak, nepohoda aj. Další aktivitou je Abeceda tipů, která spočívá v tom, že žáci společně doplňují a zapisují své tipy na otázku: **Co mi pomáhá proti stresu?**

Následuje předání základních informací o stresu, jeho projevech a možné prevenci. Této aktivity se obvykle ujme učitel např. formou prezentace. Pak se žáci rozptýlí na jednotlivá stanoviště. Na výběr bylo z 11 stanovišť, kde si žáci mohli na sobě vyzkoušet, co je baví, co jim zlepší náladu a jak mohou zvýšit svou psychickou odolnost. A co bylo v nabídce **jednotlivých stanovišť?** Sportovní aktivity, jóga, malování, obličejová masáž, hra na různé hudební nástroje, tvůrčí psaní, sedm návyků proti prokrastinaci, osobní krizový plán a jiné. Součástí programu byl i piknik tříd v atriu školy a *školní parlament zajistil reprodukovanou hudbu.*

Závěrečná reflexe ve třídě (v rámci třídnické hodiny) je vedena těmito otázkami:

- Která z aktivit na stanovištích tě nejvíce zaujala a proč?
- Co zajímavého nebo nového ses o sobě dozvěděl/a?
- Co pro sebe a svou psychickou odolnost využiješ?

Ze závěrečné reflexe projektového dne v roce 2022 vyplynulo, že většinu žáků činnost bavila, našli si něco nového a zajímavého pro sebe a mnozí si vyzkoušeli aktivity, které je doteď nenapadly, že by jim mohly pomáhat v situaci, kdy se nebudou cítit zrovna nejlépe.

Zdroje informací a inspirace

Nevypuště duši (2022). *Nebojíme se mluvit o duševním zdraví a ukazujeme, jak o něj pečovat.* Dostupné z <https://nevypustduši.cz/>

Centrum LOCIKA (2022). *Pomáháme dětem a jejich rodinám žít život bez násilí.* Dostupné z <https://www.centrumlocika.cz/>

Co doporučit závěrem?

Plánujte projektové dny s dostatečným předstihem (nejlépe hned v přípravném týdnu), ve spolupráci s kolegy v rámci sborovny a zahrňte je do plánu aktivit kariérového poradenství ve škole/organizaci. Nebojte se zapojit do přípravy i realizace žáky. Průběžně plánovaný projektový den připomínejte a aktualizujte např. na poradách. Využijte třeba „kariéerní okénko“ k tomu, abyste své kolegyně a kolegy seznámili nejen s připravovaným projektovým dnem, ale také s trendy ze světa práce. Zvolte s ohledem na téma a cílovou skupinu vhodný termín, ať nekoliduje s jinou školní akcí, ať se školní akce tematicky nedublují, a využívejte i „kariéerní cyklus žáků“. Co tím myslím? Zařadte projektový den v 5. ročníku, kdy se žáci hlásí na víceletá gymnázia, nebo v období veletrhů a dnů otevřených dveří jako přípravu na tyto akce, před podáním přihlášek na střední školu, před přijímačkami

(viz Jak na stres) atp. Včasné naplánování umožňuje kontaktovat i aktéry mimo školu, sehnat sponzory, v předstihu akci propagovat a následně ji využít k popularizaci kariérového poradenství a kariérového vzdělávání směrem k (rodičovské) veřejnosti.

Témat pro projektové dny z oblasti kariérového rozvoje žáků / kariérového vzdělávání je nepřehledné množství. Hodí se využít i mezipředmětovou spolupráci. Hodně ale záleží na typu a aktuálních podmínkách dané školy. Proto chci závěrem nabídnout možnost sdílet a konzultovat vaše projektové dny ve fázi přípravy.

Autorka

Mgr. Petra Šnepfenbergová

ZŠ Smíškova Tišnov

petra.snepfenbergova@seznam.cz nebo snepfenbergova.petra@zssmiskova.cz

Autorka velkou část svého profesního života spojila s profesí učitelky, na kterou se připravovala na univerzitách v Olomouci a v Brně. Jako učitelka (aprobace německý jazyk, občanská výchova) působila nejprve na gymnáziu, nyní na základní škole v Tišnově. Před 12 lety do svého profesního portfolia přibrala i kariérové poradenství a v současné době spolupracuje jako lektorka a mentorka s různými vzdělávacími institucemi, jako např. JCMM Brno, NPI ČR, Pražský inovační institut nebo MAP Tišnovsko.

Citujte

Šnepfenbergová, P. (2022). Projektové dny – výhodná forma podpory kariérového rozvoje (nejen) žáků. *Kariérové poradenství v teorii a praxi* [online], 11(22), 50–56. Dostupné z <https://www.euroguidance.cz/publikace.html>